

KOERSDOCUMENT

‘Van ANLb naar meer biodiversiteit op boerenland’

Het koersdocument is opgesteld in opdracht van Poldernatuur Zeeland.

Inhoud

Inleiding	4
Feiten rond Poldernatuur Zeeland	6
Nieuwe ontwikkelingen voor Poldernatuur Zeeland	12
De koers uitzetten	15
Missie	16
Visie	18
Strategie	20

Inleiding

In 2015 is Poldernatuur Zeeland U.A. opgericht. Sinds 2016 heeft Poldernatuur Zeeland, als collectief, invulling gegeven aan het agrarisch natuurbeheer in de provincie. In hetzelfde jaar startte het stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) in de nieuwe vorm. De agrarische collectieven, waarvan Poldernatuur Zeeland er een is, organiseren het ANLb. Ze zijn de spil tussen de agrariërs die het werk uitvoeren en de overheid die subsidie verleent.

Het doel van het ANLb is het verbeteren van de biodiversiteit, de waterkwaliteit en het waterbergend vermogen in het agrarisch gebied. Het richt zich op het creëren en in stand houden van leefgebieden voor diersoorten (en plantensoorten), in het bijzonder voor de Zeeuwse doelsoorten, die kenmerkend zijn voor deze gebieden. Het ANLb is de hoofdtaak van Poldernatuur Zeeland. De coöperatie vraagt hiervoor jaarlijks subsidie aan bij de provincie Zeeland en sluit vervolgens contracten met

deelnemende agrariërs en burgers. De eerste jaren van het ANLb, waren financieel lastig voor Poldernatuur Zeeland. De oorzaak hiervan was de manier van financiering. Want terwijl de kosten voor de uitvoering betaald dienden te worden in het lopende beheerjaar, werd de subsidie pas uitgekeerd in het begin van het daaropvolgende jaar. Poldernatuur Zeeland is inmiddels gegroeid naar een goedlopende organisatie. Daardoor kan de coöperatie ook projecten uitvoeren voor overheden en ketenpartijen.

Het agrarisch natuurbeheer is onderdeel van de zogeheten tweede pijler van het Europese Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Deze tweede pijler stimuleert plattelandsontwikkeling en is bedoeld om specifieke uitdagingen voor plattelandsgebieden aan te pakken.

In 2023 start de tweede GLB-periode voor de collectieven. Dat is een goed moment om stil te staan bij de ambities. Welke koers gaat Poldernatuur Zeeland varen?

Het bestuur heeft besloten om de koers voor deze nieuwe periode vast te leggen in dit koersdocument. De koers moet uiteraard passen binnen de statuten van Poldernatuur Zeeland. Het bestuur wil de koers vormgeven in nauwe samenwerking met de agrarische natuurverenigingen (ANV's). Die koers is immers een gezamenlijk belang.

Een belangrijk uitgangspunt voor het koersdocument is dat het eenvoudig moet zijn.

Poldernatuur doet het 'met boerenverstand', eenvoudig en met boerenbestuurders!

Feiten rond Poldernatuur Zeeland

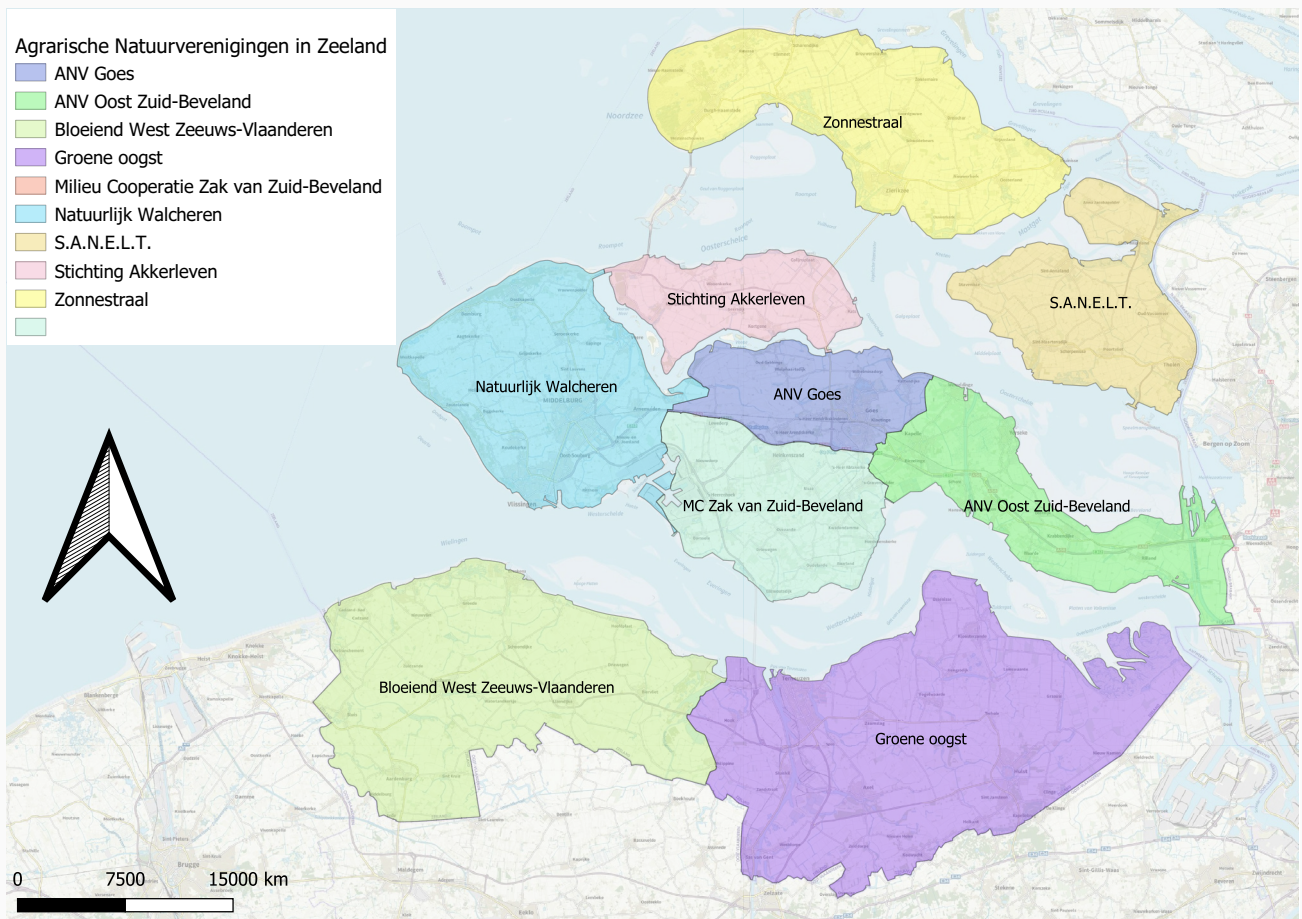

Poldernatuur Zeeland is een van de veertig agrarische collectieven in Nederland en is lid van de koepelorganisatie BoerenNatuur. Het werkgebied omvat de hele provincie Zeeland.

Poldernatuur Zeeland is een coöperatieve organisatie van en voor agrariërs. Het hoogste orgaan van de coöperatie is de ledenraad. Daarin zijn alle Zeeuwse agrarische natuurverenigingen (ANV's) vertegenwoordigd met twee personen. De coöperatie werkt daarnaast met een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur.

Elke ANV heeft een afgevaardigde in het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter, de secretaris en de penningmeester.

De deelnemende agrariërs en burgers zijn lid van het collectief. De contacten met de ANV's zijn voor Poldernatuur Zeeland van groot belang. De ANV's zijn de voelsprietten in de gebieden. Zij hebben de contacten met de gemeenten, met lokale initiatieven en met de ANLb-deelnemers.

De ANV's hebben vanouds projecten opgezet die ook nu nog door hen worden uitgevoerd, zoals bloemenranden en heggen. Poldernatuur Zeeland ondersteunt waar mogelijk de ANV's bij deze projecten. Ook zijn er projecten die gezamenlijk zijn opgepakt voor één of meerdere ANV's en Poldernatuur Zeeland.

Het delen van de opgedane kennis bij deze projecten levert alle ANV's en Poldernatuur Zeeland een meerwaarde.

Poldernatuur Zeeland heeft geen medewerkers in dienst, maar wordt ondersteund door ZeeBra (1) en enkele zzp-ers.

Poldernatuur Zeeland is een gecertificeerde organisatie. Dit is een voorwaarde om in aanmerking te komen voor ANLb-subsidie. Om dit certificaat te behalen is een Kwaliteitshandboek (KHB) opgesteld volgens een landelijk

opgesteld Programma van Eisen. Het certificaat wordt afgegeven door de landelijke Stichting Certificering SNL.

In het natuurbeheerplan van de provincie Zeeland zijn drie leefgebieden omschreven: Open grasland, Open akker en Dooradering (natte en droge dooradering). Dit zijn de meest kansrijke gebieden voor de doelsoorten (patrijs, veldleeuwerik, gele kwikstaart en de graspieper) van het Zeeuwse agrarisch natuurbeheer. Bovendien kent het natuurbeheerplan de categorie 'Water'. In al deze gebieden heeft Poldernatuur Zeeland met de deelnemers contracten gesloten voor agrarisch natuurbeheer. Het aantal deelnemers is sinds de start sterk gegroeid, van 92 in 2016 naar 335 in 2021. In dezelfde jaren groeide het ANLb budget van 735.000 euro naar 2,2 miljoen euro. De deelnemers hebben overeenkomsten gesloten voor 1070

hectare agrarisch natuurbeheer en voor 20 hectare agrarisch waterbeheer. Er zijn beheerovereenkomsten voor o.a. vormen van akkerrandenbeheer, maar ook botanische pakketten en landschapselementen (poelen, heggen, struweel en knotbomen).

(1) ZeeBra is een non profit stichting opgericht door ZLTO, Brabants Landschap, Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) en Zeeuws en Brabants Particulier Grondbezit (ZPG en BPG). De stichting heeft tot doel om in beide provincies de collectieven voor (agrarisch) natuurbeheer te ondersteunen.

De werkzaamheden voor het ANLb bestaan uit het maken van een gebiedsplan en het uitvoeren van dat plan door het sluiten van contracten met deelnemers. Het gebiedsplan geldt ook als subsidie-aanvraag bij de provincie. Poldernatuur Zeeland ondersteunt de deelnemers bij het beheer, voert de schouw uit en monitort de resultaten van het gevoerde beheer. Op deze manier streeft de organisatie naar een

beter beheer. In 2022 is een veldmedewerker aangesteld die de deelnemers adviseert. Het doel is dat de veldmedewerker jaarlijks alle 335 deelnemers bezoekt. Bovendien controleert een schouwcommissie van de organisatie het gevoerde beheer.

Een deel van het bedrag voor de uitvoering van het ANLb is beschikbaar voor de werkzaamheden die Poldernatuur Zeeland uitvoert ten dienste

van de uitvoering van de regeling. Dit zijn de zogeheten transactiekosten. Het bestuur streeft ernaar om deze kosten zo laag mogelijk te houden (streven van maximaal 15%), zodat een zo groot mogelijk bedrag beschikbaar is voor agrarisch natuurbeheer.

Poldernatuur Zeeland werkt nauw en goed samen met de provincie Zeeland en met de verschillende gebiedspartners.

Naast het agrarisch natuurbeheer heeft Poldernatuur Zeeland diverse aanvullende taken opgepakt. Dat zijn de GLB pilot akkerbelt (2), Partridge (3), Grenspark Groot Saeftinghe (4), Platform Bijvriendelijk Zeeland (5) en projecten Zomertortel, Topgebieden en Functionele Agro Biodiversiteit (FAB) Nisse.

(2) In de GLB pilot Akkerbelt is door 9 agrarische collectieven, BoerenNatuur en LTO samengewerkt om in pilotvorm een groene invulling van het GLB te testen. Dit gebeurt in opdracht van het Ministerie van LNV.

(3) In het project PARTRIDGE (patrijs) werken organisaties uit Nederland, België, Duitsland, Schotland en Engeland samen om betere leefomstandigheden te creëren voor de patrijs.

(4) Grenspark Groot Saeftinghe is een project ten behoeve van de natuur in en rond het unieke natuurgebied het 'verdronken land van Saeftinghe'. Via de ANV Groene Oogst werkt

Poldernatuur Zeeland mee aan het agrarische natuur deel van dit project. o.a. voor de bruine kiekendief en andere akkervogels

(5) De ambitie van het Platform bijvriendelijk Zeeland is de meest bijvriendelijke provincie van Nederland worden.

Nieuwe ontwikkelingen Poldernatuur Zeeland

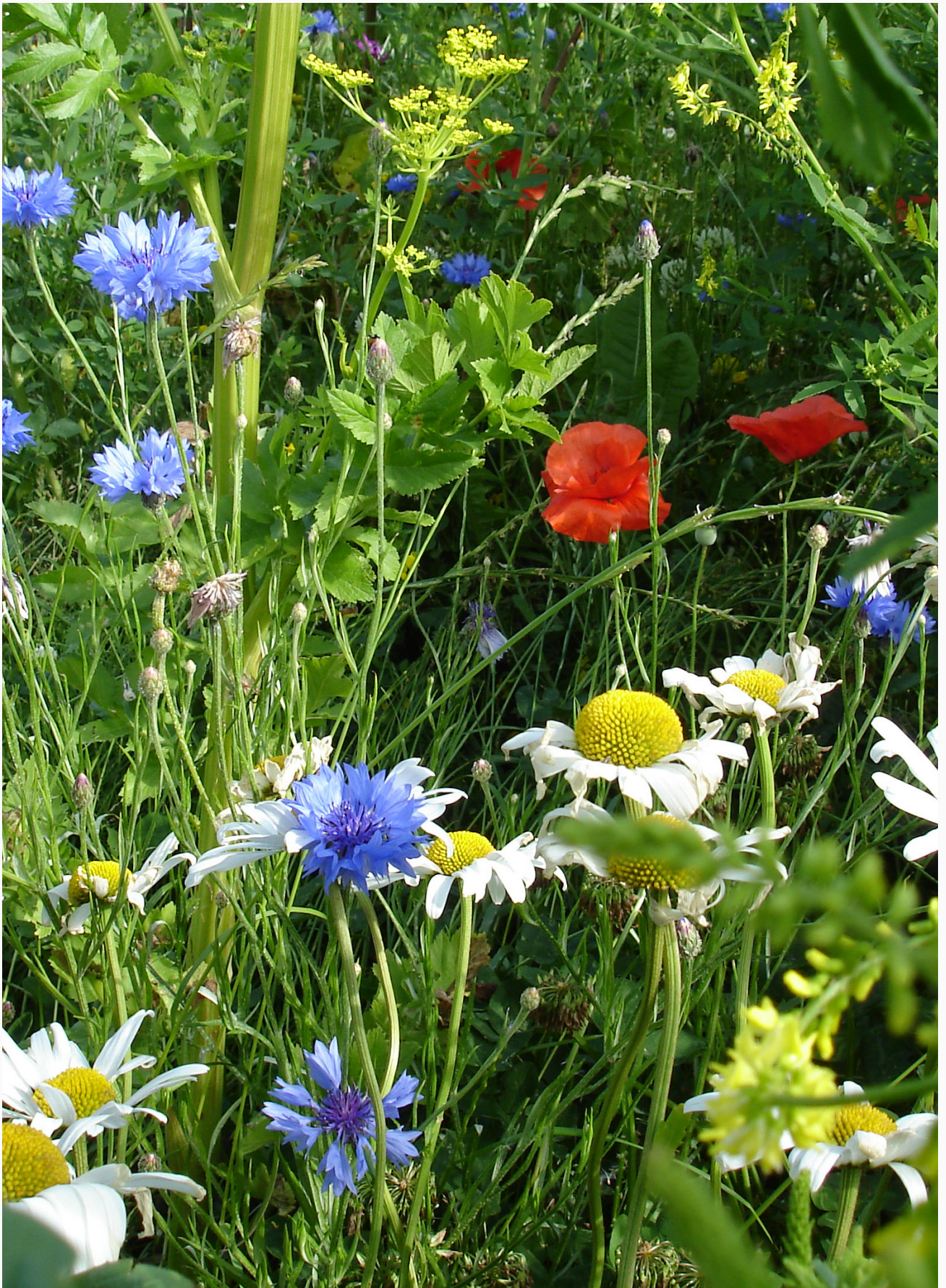
De afgelopen drie jaar zijn voorbereidingen getroffen voor een nieuw GLB. De landbouw moet en wil verder verduurzamen en is naarstig op zoek naar instrumenten om dit mogelijk maken. Naast dit nieuwe GLB-beleid wordt de landbouw geconfronteerd met het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, verdroging en als gevolg daarvan verzilting. Deze ontwikkelingen vragen ook de aandacht van Poldernatuur Zeeland.

In de nieuwe GLB-periode krijgt Poldernatuur voor ANLb 0,9 miljoen euro per jaar extra om te besteden aan agrarisch natuurbeheer, agrarisch waterbeheer en klimaat. Of dit leidt tot een extra oppervlakte agrarisch natuurbeheer is nog niet duidelijk, omdat ook een verhoging van de vergoedingen voor het beheer op stapel staat.

Naast deze landelijke vraagstukken zijn er provinciale of regionale onderwerpen waaraan Poldernatuur Zeeland mogelijk een positieve bijdrage kan leveren:

- Natuurinclusieve landbouw
- Beeldvorming van de landbouw
- Beheer van natuurterreinen door agrariërs
- Verder ondersteunen van deelnemers

De koers uitzetten

Het GLB stuurt in de nieuwe periode van zes jaar aan op een verdere verduurzaming van de landbouw, waarbij agrariërs er sterker uit moeten komen. Voor Poldernatuur Zeeland is het een goed moment om de koers uit te zetten voor deze zes jaar.

De koers is een logisch uitvloeisel van de missie en de visie en geeft aan op welke punten Poldernatuur Zeeland zich wil toeleggen en hoe zij dit wil aanpakken: de strategie. De koers is uitgezet in nauw overleg met de ANV's.

In dit document wordt de koers uitgezet op basis van de missie, visie en strategie.

Missie De missie beschrijft het bestaansrecht: waar staat Poldernatuur Zeeland voor?

Visie De visie geeft de toekomstdroom aan: waar wil Poldernatuur Zeeland voor gaan?

Strategie De strategie geeft aan welke activiteiten Poldernatuur Zeeland wil oppakken om de toekomstdroom waar te maken.

Poldernatuur Zeeland is van agrariërs en werkt voor agrariërs aan de versterking van agrarische natuur en het landschap en draagt daarmee bij aan de Zeeuwse leefomgeving en het positieve imago van landbouwend Zeeland.

Missie

Poldernatuur Zeeland is een coöperatie van en voor agrariërs, met als doel het bevorderen van de biodiversiteit in agrarisch Zeeland. De eerste opdracht is de uitvoering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Het ANLb is een Nederlandse invulling van Europese regelingen.

De kern ervan is het in stand houden en ontwikkelen van de agrarische natuur en het landschap ten behoeve van de Zeeuwse planten en diersoorten. De doelsoorten voor het ANLb en de

leefgebieden waar maatregelen kunnen worden uitgevoerd, worden vastgelegd in het Natuurbeheerplan van de Provincie Zeeland.

In aansluiting op deze eerste opdracht zet Poldernatuur Zeeland zich in voor een verdergaande economisch rendabele verduurzaming van de landbouw (6) in een voor mens en dier aantrekkelijk landschap. Voor deze extra opdracht is heel Zeeland het werkterrein, niet alleen de in het kader van het ANLb begrensde gebieden.

Poldernatuur Zeeland wil haar deel-

nemers en andere gebruikers van landbouwgrond ondersteunen in het proces van economisch rendabele verduurzaming van de landbouw, voor zover dit binnen haar financiële mogelijkheden past.

Poldernatuur Zeeland werkt in goede en nauwe samenwerking met de Provincie Zeeland en met maatschappelijke partners (7) aan de thema's agrarische natuur, landschap, water, klimaat en milieu.

(6) Economisch rendabele en duurzame landbouw wil dus ook zeggen dat ANLb moet passen bij levensvatbare moderne landbouwbedrijven.

(7) Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, gemeenten, ZLTO, terreinbeherende organisaties, natuurorganisaties en ketenpartijen.

Als verbinder/bruggenbouwer stimuleert Poldernatuur Zeeland, samen met haar maatschappelijke partners, bedrijfsinitiatieven om te komen tot een economisch rendabele duurzame landbouw die bijdraagt aan landschap, natuur, water, milieu en klimaat in 2040.

Visie

Poldernatuur Zeeland streeft naar een economisch rendabele vorm van landbouw die passend is in het landschap en bijdraagt aan de veelzijdigheid van natuur, water, milieu en klimaat. Het beeld dat de maatschappij heeft van Zeeuwse agrariërs is positief en kan een voorbeeld zijn voor andere gebieden in Nederland. Om dit te bereiken heeft Poldernatuur Zeeland gebruik gemaakt van de beschikbare ANLb-middelen en bovendien met aanvullende middelen bijgedragen aan de verhoging van de biodiversiteit op landbouwgrond in en buiten de Zeeuwse ANLb-leefgebieden.

Poldernatuur Zeeland werkt hierbij nauw samen met ANV's, de provincie, Waterschap Scheldestromen, gemeenten, ZLTO, terreinbeherende organi-

saties, natuurorganisaties en ketenpartijen. Daarbij verkent Poldernatuur Zeeland vanuit de gedachte van het agrarische bedrijf (subsidie)mogelijkheden die bijdragen aan een nog duurzamer agrarisch bedrijf dat past in zijn omgeving. Poldernatuur Zeeland adviseert boeren bij hun keuzes hierover, met name gericht op de verschillende vormen van agrarisch natuur- en waterbeheer en aanverwante thema's.

Poldernatuur Zeeland streeft ernaar dat agrarisch natuurbeheer zich bewijst als instrument om de biodiversiteit in het agrarische landschap te behouden en te versterken. De monitoringsresultaten van Poldernatuur Zeeland hebben bijgedragen aan het verbeteren van de beheermaatregelen en de bewustwording bij deelnemers

en burgers.

De beleidsmonitoring van de provincie wordt verder afgestemd op het agrarisch natuurbeheer. Daarmee zijn de positieve resultaten van het ANLb beter inzichtelijk.

Poldernatuur Zeeland streeft naar maximaal 15 procent transactiekosten voor de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer vanuit de provinciale subsidie voor natuur en landschap. Voor aanvullende taken of opdrachten streeft Poldernatuur Zeeland naar volledig vergoeding van haar inzet. De uitvoering van de werkzaamheden wordt door een klein en effectief team begeleid vanuit ZeeBra, aangevuld met enkele zzp-ers.

Voorzitter Rinus van 't Westeinde:

“We staan open voor andere activiteiten die aansluiten op het ANLb”

Rinus van 't Westeinde is voorzitter van Poldernatuur Zeeland.

“We hebben de afgelopen jaren veel kennis en vaardigheden opgebouwd om zo nuttig en efficiënt mogelijk te werken. Dat gaan we ook in de komende periode in de eerste plaats inzetten voor het ANLb”, vertelt hij.

“Maar we staan ook meer open voor andere activiteiten, als die in het verlengde liggen van het ANLb of bijdragen aan landschap, natuur, water, milieu en klimaat.”

Er zijn twee zaken waar Poldernatuur Zeeland zeker meer op zal inzetten, geeft Van 't Westeinde aan: monitoring en voorlichting aan burgers en overheden.

Strategie

Poldernatuur Zeeland wil met de volgende strategie de visie vormgeven.

Poldernatuur Zeeland

- zorgt voor een effectieve en efficiënte uitvoering van het ANLb; deze activiteit heeft altijd voorrang bij de werkzaamheden
- draagt het succes van het ANLb uit naar de maatschappij
- zorgt voor optimale begeleiding van haar deelnemers
- zet actief in op (beheer)monitoring en het verzamelen van kennis t.b.v. deelnemers
- staat positief tegenover nieuwe taken of opdrachten in het verlengde van het ANLb en van duurzame landbouw in Zeeland
- werkt vanuit de belangen van agrariërs en toont daarbij zelf initiatief, in aanvulling op initiatieven uit het veld.
- zorgt voor kennisontwikkeling en kennisverspreiding.

De strategie krijgt een nadere invulling op de hierna volgende wijze.

Hoofdpdracht en aanvullende taken

Poldernatuur Zeeland beschouwt het ANLb als hoofdpdracht en zal bij de verdere uitbouw van activiteiten (c.q. opdrachten) beoordelen of deze passen bij het werkvolume en bij de verantwoordelijkheid voor het ANLb.

Activiteiten die strijdig zijn met het ANLb zal zij niet oppakken. Andere activiteiten worden alleen opgepakt als die in het verlengde liggen van

het ANLb of bijdragen aan landschap, natuur, water, milieu en klimaat.

Het initiatief hiervoor kan vanuit het bestuur worden geïnitieerd, vanuit de ANV's of vanuit deelnemers van Poldernatuur Zeeland. Uitgangspunt voor extra taken is dat hiervoor draagvlak bestaat bij de deelnemers en dat ze uiteindelijk bijdragen aan een economisch rendabele en duurzame landbouw. Wel dient de inzet van Poldernatuur Zeeland voor extra taken gefinancierd te worden vanuit de opdrachtgever. Het algemeen bestuur besluit over de extra taken.

Het ziet op dit moment drie extra taken:

- 1) het vergroten van de biodiversiteit in het agrarisch gebied ook buiten de leefgebieden van het ANLb
- 2) het afronden van het Natuurnetwerk Zeeland
- 3) het betrekken van agrariërs bij het beheer van natuurterreinen. Poldernatuur zoekt extra financiers (ketenpartners) om deze biodiversiteit te verhogen, waarbij ook de mogelijkheden van co-financiering door Poldernatuur Zeeland een optie kunnen zijn.

Organisatie

Poldernatuur Zeeland heeft een ledenraad, een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Bepaalde taken zijn bij de ANV's weggelegd en de externe uitvoeringsorganisatie (ZeeBra en enkele zzp-ers) functioneert naar volle tevredenheid. Er is geen aanleiding om deze structuur te wijzigen.

Belangrijk uitgangspunt is om de taken te vervullen op basis van korte lijnen en een beperkte aansturing en kosten. Kortom, een eenvoudige organisatie. Groei van de externe uitvoeringsorganisatie is minder gewenst en slechts bij uitzondering mogelijk. Dit limiteert de mogelijkheid om aanvullende taken op te pakken.

Monitoring en kennisdeling naar deelnemers en burgers

Poldernatuur Zeeland ziet een belangrijke taak voor zich voor kennisontwikkeling, kennisverspreiding en advisering van deelnemers en potentiële deelnemers over de impact van de nieuwe GLB-periode.

In deze periode wil Poldernatuur Zeeland de beheermonitoring met de vrijwilligers uitbouwen en verbeteren. Hiertoe kunnen extra hulpmiddelen worden aangeschaft, zoals b.v. een drone.

Eens per drie jaar vindt een professionele telronde plaats voor het ANLb. Tevens voert Poldernatuur Zeeland jaarlijks een schouw uit van de beheerde percelen. Het doel daarvan is

kwaliteitsverbetering van de beheer-eenheden. We doen dit door controle van het gevoerde beheer en begeleiding van de deelnemers. Deze schouw en beheermonitoring dragen bij aan de kennis van deelnemers over het beheer, over de doelsoorten en over de mogelijkheden om deze te verbeteren. De veldmedewerker van de organisatie vervult hierin een belangrijke taak. Poldernatuur Zeeland zet zich in om de

monitoringsgegevens van verschillende bronnen binnen twee jaar beter gebundeld beschikbaar te krijgen.

Voorlichting naar burgers en overheden wordt een speerpunt van Poldernatuur Zeeland. Het doel is om de werkzaamheden van agrariërs en de resultaten daarvan beter bekend te maken bij een groter publiek, om daarmee het draagvlak voor agrarisch

natuurbeheer en voor agrariërs te vergroten. Met dit doel zal ieder kwartaal een thematisch persbericht aangeboden worden aan de regionale pers. Na twee jaar wordt geëvalueerd of deze persberichten hebben bijgedragen aan de bekendheid van Poldernatuur Zeeland en aan het werk dat agrariërs uitvoeren voor de agrarische biodiversiteit.

Samenwerking

Poldernatuur Zeeland werkt goed en nauw samen met de ANV's, Provincie Zeeland, ZLTO, Terreinbeherende Organisaties (TBO's) en overige maatschappelijke partners. Voorstel is om dit in de toekomst vorm te geven via een jaarlijks overleg, op uitvoeringsniveau, om elkaar bij te praten en mogelijk ook samen te werken binnen het uitvoeren van gebiedsopgaven. Op lokaal niveau zal de samenwerking voornamelijk vanuit de ANV's worden vormgegeven. Indien gewenst zal

Poldernatuur Zeeland de ANV's financieel en met kennis ondersteunen. De financiële ondersteuning van de ANV's, zoals deze nu reeds plaatsvindt, zal gecontinueerd worden in de komende zes jaar.

Poldernatuur Zeeland en de ANV's zien nog wel mogelijkheden om intensiever samen te werken op lokaal niveau bij het beheren van natuur. Poldernatuur

Zeeland en ANV's gaan hiervoor bedrijven die willen extensiveren ondersteunen bij het maken van afspraken over het gebruik van natuurgronden met overheden of terreinbeherende organisaties. Ook zal de samenwerking gezocht worden in de mogelijkheid om als beheerder ingehuurd te worden voor deze gronden.

Poldernatuur Zeeland en de ANV's hebben een nauwe en natuurlijke samenwerking waarbij taken vanuit de ANV's worden opgepakt als de ANV hiertoe de mogelijkheid heeft.

Financiële situatie

Poldernatuur Zeeland streeft naar een hoog financieel en ecologisch rendement in het ANLb, met lage organisatiekosten. Dit komt tot uiting in lage transactiekosten. Dankzij de lage kosten bestaat er ruimte om middelen in te zetten voor de deelnemers ten behoeve van natuur / biodiversiteit. Poldernatuur Zeeland zal reserves die worden opgebouwd uit opdrachten inzetten ten behoeve van haar deelnemers. De coöperatie heeft niet het streven om als eigenaar/terreinbe-

heerder natuur te beheren. Wel wil de Poldernatuur Zeeland de mogelijkheden verkennen om met deze reserves een bijdrage te leveren aan de verdere versterking van het agrarisch natuurbeheer.

Poldernatuur Zeeland zoekt extra financiers (ketenpartners) om de biodiversiteit in grote delen van agrarisch Zeeland te verhogen.

Colofon

Redacteur

EplanA BV - Erik van Moorsel

Grafisch ontwerp

Graphicman - Pieter Dieleman

Fotografie

Wico Dieleman

